

A közzététel időpontja: 2021. július 16.
Az alkalmazás kezdő dátuma: 2022. január 1.

NÉMET NYELV ÉS IRODALOM

RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KOMPETENCIÁK

Közép- és emelt szint

1. Szövegértés

1.1 Információk feldolgozása és értékelése.

Információk célirányos és mérlegelő használata: kiválasztás, újrendezés a téma és az olvasási cél összefüggésében.

1.1.1 Nyomtatott és elektronikus információforrások ismerete és használata (pl. egynyelvű és kétnyelvű szótárak, antológia, lexikon, írott és elektronikus sajtó, internet, keresőprogramok, CD-ROM stb.).

1.1.2 Nyelvi-nyelvtani, irodalmi ismeretek alkalmazása nyomtatott és elektronikus információforrások szövegeinek értelmezésében, létrehozásában, összehasonlításában, értékelésében.

1.1.3 Gondolatokról, ismeretekről, véleményekről a személyes állásfoglalás kialakítása.

1.2 Irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése.

1.2.1 Szépirodalmi, publicisztikai, gyakorlati szövegek értelmezésével, összehasonlításával, értékelésével a gondolatmenet, a kifejezőmód, a műfaj, a szerkezet, a grammatikai szerveződés, a stílus szerepének felismerése és megfogalmazása.

1.2.2 Annak felismerése, megértése és bemutatása, hogyan hordozza és fejezi ki az irodalom a különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait.

1.2.3 Szövegen belüli és szövegek közötti jelentésbeli egymásra utalások felismerése.

1.2.4 Írott közlésekben, megnyilatkozásokban a cél, a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzői vélemények, álláspontok felismerése, rekonstruálása, a mondanivaló lényegének, koherenciájának megítélése, értékelése.

1.2.5 Olvasmányokra való tárgyyszerű, illetve a személyes érintettséget is kifejező reagálás adott szempontok alapján.

2. Írásbeli szövegalkotás

Különböző témákban, különböző műfajokban a mű alapos ismeretén alapuló tájékozottság és személyes vélemény megfogalmazása.

2.1 Tájékoztató, érvelő, esszé típusú szövegek létrehozása a megadott témákban, formális és informális szövegek alkotása.

2.2 Írásbeli műfajok nyelvhasználati jellemzőinek, fogalmazástechnikai lépéseinek önálló alkalmazása „az ötlettől a kidolgozásig”; ideértve az önellenőrzés és javítás képességét.

- 2.3 A megnyilatkozás céljának, tárgyának megfelelő közlés, a köznyelvi norma alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható íráskép.
- 2.4 Kérdés, probléma írásbeli megvitatása, önálló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés módszerével.
- 2.5 Hivatalos írásművek (pl. önéletrajz, kérvény, magán- és hivatalos levél, internetes bejegyzés, olvasói vélemény) szerkezeti, tartalmi, nyelvi normáinak alkalmazása.

3. Beszéd, szóbeli szövegalkotás

- 3.1 A beszédhelyzetnek és a témának megfelelő nyelvi norma követésével önállóan kifejtett közlés.
- 3.2 A fonetikai, nyelvtani, nyelvhelyességi szabályok betartásával változatos kommunikációs stratégiák alkalmazása.

4. Fogalomhasználat.

- 4.1 Szövegértelmezés, olvasmányélmény, személyes állásfoglalás fogalmilag helytálló bemutatása, előadása.
- 4.2 Erkölcsi, esztétikai, poétikai, stilisztikai fogalmak beszédhelyzetnek, témának megfelelő önálló alkalmazása.

B) TÉMAKÖRÖK

Az emelt szintű vizsga tartalmi követelményeibe beletartoznak a középszintű vizsga tartalmi követelményei.

Közép- és emelt szint

A közép- és az emelt szint tartalmilag kevésbé, minőségi és értékelési szempontból viszont jelentősen különbözik egymástól. Az emelt szint elsősorban abban különbözik a középszinttől, hogy más minőségű tudást kíván mérni, vagyis a nyelvhasználati képességek nagyobb biztonságát feltételezi a nyelvi, irodalmi ismeretek befogadásában és interpretálásában.

1. Német nyelv

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Nyelvhelyesség		
1.1.1. A szó	A német nyelvtan alapvető terminusainak ismerete. Alapos morfológiai ismeretek. Igei és melléknévi vonzatok helyes használata.	A német nyelvtan terminusainak ismerete és használata. A magyar interferencia hatásainak tudatos kerülése.

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	A német helyesírás és központosítás szabályainak használata nagy biztonsággal.	
1.1.2. A mondat	Szintaktikai jelenségek felismerése szépirodalmi és köznapis szövegekben. Mondatrészek és tagmondatok szerepének felismerése. Különböző kötőszavak segítségével helyes összetett mondatok képzése.	A mondat szerkezet megváltoztatása különböző szempontok szerint. Mellé és alárendelő kötőszavak széles skálája segítségével helyes összetett mondatok képzése.
1.1.3. Szóképzés/Jelentés	A szóképzés fontos struktúrái, ezek alkalmazása a saját nyelvhasználatban. Alá- és fölérendelt kifejezések. Fogalmak nyelvileg megfelelő definiálása. Az egy- és kétnyelvű, valamint elektronikus szótárak gyakorlott használata. Többjelentésű, rokon- és ellentétes értelmű szavak. A jelentések közötti különbségek felismerése és helyes használata. Az idiómák az írott és a beszélt nyelvben, jelentésük és szövegbéli felhasználási lehetőségeik felismerése.	Sokrétű szóképzési módszerek alkalmazása a saját nyelvhasználatban. Helyesírási és szinonimaszótárak gyakorlott használata. Idiómák önálló használata.
1.1.4. Nyelv és stílus	Alapvető stilisztikai ismeretek használata szóban és írásban, helyes szóhasználatra törekvés. A német nyelvben előforduló idegen szavak stilisztikai értékének ismerete. A nyelvhasználat különböző szintjei (irodalmi nyelv, köznyelv, fiatalok nyelve) - megkülönböztetésük autentikus szövegekben. Nyelvjárásból származó kifejezések és stilisztikai értékük felismerése. Az igék modális jelentése (feltételezés, valószínűség, távolságtartás stb.). A függő beszéd különböző formáinak és ezek funkciójának	A különböző nyelvi szinteknek megfelelő kifejezések megfelelő használata. A fontosabb módosítószavak jelentése és hatása. A függő beszéd különböző kifejeződési formáinak önálló használata. Az írott és a beszélt nyelv jellemzőinek biztos használata szóban és írásban.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	felismerése irodalmi művekben és a média nyelvében. Az írott és a beszélt nyelv közötti különbségek felismerése szövegekben. A saját szóbeli és írásbeli nyelvhasználat ennek megfelelő alakítása.	
1.1.5. Szöveg, beszéd, kommunikáció	Autentikus szövegekben a nyelvi jelenségek jelentésének és funkciójának felismerése. A köznyelvben használatos szövegtípusok normái. A meggyőzés, a vita, az érvelés beszédhelyzete és kritériumai. Az írott és az elektronikus tömegkommunikáció szövegtípusainak megkülönböztetése.	Médiaközlések, ismeretterjesztő szövegek összehasonlítása pl. a szóhasználat, a stílus szempontjából.

1.2. Témakörök

A német nyelv írásbeli és szóbeli vizsgáin előforduló szövegek és az ezeken alapuló kommunikáció a következő témakörök valamelyikéhez hozzárendelhetők.

Míg az emelt szinten a témák megközelítési módja általános, elvont és összetett, addig a középszinten a megközelítési mód személyes, konkrét és egyszerű.

- Személyes életvitel
- Társadalmi élet
- Iskola, képzés, hivatás
- Sport és szabadidő
- Kulturális élet és média
- Gazdaság, technika, környezet
- Politika és történelem
- Német nyelv

1.3. Fogalmak (Az emelt szintű fogalmi követelményeket *dőlt* betűvel jelezzük.)

- Grammatische Termini
- Das Verb

- Tempus (Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur)
- Modus (Indikativ, Imperativ, Konjunktiv I. u. II.)
- Genus (Aktiv, Vorgangspassiv/Zustandspassiv)
- Modalverb
- reflexives Verb/Infinitiv, Partizip Präsens/Perfekt
- Rektion der Verben

Das Substantiv

- Genus (maskulin, feminin, neutral)
- Numerus (Singular, Plural)
- Kasus (Nominativ, Akkusativ, Dativ, Genitiv)

Der Artikel

Das Adjektiv

- Deklination
- Komparation (Positiv, Komparativ, Superlativ)

Das Pronomen

- Personal-, Possessiv-, Demonstrativ-, Relativ-, *Reflexiv-*, *Interrogativ-*, *Indefinitpronomen*.
- Pronominaladverb

Das Adverb - Lokal-, Temporal-, Modaladverbien

Das Numerale

Die Konjunktion

Die Präposition

Das Modalwort

Die Wortbildung - Zusammengesetztes Wort (*Kompositum*), Ableitung, *Präfigierung/Präfix*

Das Satzglied (Subjekt, Prädikat, Akkusativ-, Dativ-, Genitiv-, Präpositionalobjekt, Attribut, Lokal-, Temporal-, Modalbestimmung)

Die Rektion, Substantive, Adjektive

Die Satzverbindung, das Satzgefüge

Der Gliedsatz - Hauptsatz/Nebensatz (Subjekt-, Objektsatz, Temporal-, Lokal-, *Kausal-*, Finalsatz, Relativsatz, *Konditionalsatz*, *Konzessivsatz*)

Infinitivkonstruktion

Indirekte Rede

Das Homonym, das Synonym, das Antonym

Das Idiom

Der Nominal-/Verbalstil

Der Kontext

Der Dialekt, die Umgangssprache, die Hochsprache

2. Német irodalom

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Szerzők és művek		
2.1.1. Különböző irodalmi korszakokból származó szerzők műveinek ismerete	<p>Lessing: szabadon választott fabulák, <i>Ringparabel</i> Fontane: <i>Effi Briest</i> (részletek) Gerhard Hauptmann: <i>Bahnwärter Thiel</i> Franz Kafka parabolák Kurzgeschichte (pl. Borchert, Böll, Bichsel, Kaschnitz, Eichinger) rövid kortárs epikai mű kortárs regény: Schlink: <i>Der Vorleser</i> szabadon választott ifjúsági regény részlete</p> <p>Goethe: <i>Erlkönig, Zauberlehrling; Prometheus, Willkommen und Abschied, Grenzen der Menschheit</i>, Schiller: <i>Der Handschuh</i> versek a romantikából Lenau: <i>Schilflieder</i> Heine: <i>Deutschland. Ein Wintermärchen Caput I</i> szabadon választott versek Rilke: szabadon választott versek versek a kortárs német irodalomból</p> <p>dialogikus szövegek Brecht: <i>Mutter Courage und ihre Kinder</i> (részletek) Dürrenmatt: <i>Der Besuch der alten Dame</i></p>	<p>Goethe: szabadon választott versek, további balladák Schiller: szabadon választott versek, további balladák Heine: <i>Deutschland. Ein Wintermärchen</i> (további részletek) Lenau: szabadon választott versek Rilke: szabadon választott versek Böll: szabadon választott elbeszélések (Kurzgeschichten)</p> <p>A művek beható szövegismereten alapuló értelmezése Műfaji sajátosságok, a téma, a kompozíció, a nyelvhasználat, a motívumok, az alkotói nézőpont összefüggései A vizsgázók számára ismeretlen, rövidebb lélegzetű epikai és lírai alkotás elemzése A tartalmi, szerkezeti és nyelvi sajátosságok közötti összefüggések felismerése, bemutatása</p>

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	<p>A művek szövegismereten alapuló értelmezése.</p> <p>A művekben felvetett főbb kérdések etikai vonatkozása, aktualizálása.</p>	
2.1.2. Magyarországi német szerzők és műveik	<p>Prózai művek (szerzők pl. <i>Josef Mikonya, Ludwig Fischer, Claus Klotz, Valeria Koch, Christina Arnold</i>)</p> <p>lírai alkotások (szerzők pl. <i>Valeria Koch, Engelbert Rittinger, Josef Michaelis, Claus Klotz, Franz Zeltner, Angela Korb, Nelu Bradean-Ebinger, Georg Fath, Erika Áts, Alfred Manz, Christina Arnold</i>).</p> <p>A háború utáni magyarországi német irodalom jellemző témái (pl. anyanyelv, kétnyelvűség, haza, szülőföld, identitás, hagyományok stb.) és tendenciái.</p>	<p>Modern szerzők művei: pl. <i>Stefan Raile, Angela Korb, Robert Becker, Koloman Brenner, Béla Bayer</i></p> <p>A háború utáni és a modern magyarországi német irodalom jellemző témái (pl. kétnyelvűség, identitás, világpolgár, globalizáció, jövőkép) és tendenciái.</p>
2.2. Értelmezési szintek	A felsorolt korszakok főbb jellemzőinek bemutatása adott irodalmi művek alapján.	Különböző ábrázolási módok jellemzőinek és hatásának bemutatása adott művek alapján.
2.2.1. Korszakok, stílusok	Felvilágosodás, Sturm und Drang, klasszika, romantika, Vormärz, realizmus, naturalizmus, a századforduló irodalma, a háború utáni korszak, kortárs irodalom.	
2.2.2. Témák, motívumok	<p>Az olvasott művekben motívum, téma változatainak felismerése, értelmezése.</p> <p>Különböző korszakokból választott hasonló témájú és motívumú versek (pl. szerelem, természet, évszakok, hazaszeretet stb.) összehasonlítása.</p>	Különböző művek gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése.
2.2.3. Műfajok	Az epika, líra, dráma formai és tartalmi jegyeinek felismerése és adott művek alapján történő bemutatása.	Különböző korokban keletkezett azonos műfajú alkotások közös és eltérő jegyeinek megnevezése, összevetése (pl. fabula, ballada, Kurzgeschichte,

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
		novella, elbeszélés, példázat, dráma, regény). Az epikus színház jellemzői.

2.3 Fogalmak (Az emelt szintű fogalmi követelményeket *dőlt* betűvel jelezzük.)

Gattungen: Epik, Lyrik, Drama

Epische Gattungen: Roman, Novelle, Erzählung, Kurzgeschichte, Anekdote, Sage, Fabel, Parabel, *Gleichnis*, Märchen

Lyrische Gattungen: *Elegie*, Hymne, Lied, Ode, Sonett, konkrete Poesie

Dramatische Gattungen: Komödie/Lustspiel, Tragödie/Trauerspiel, dramatisches Gedicht, Ballade

Erzählsituation, *Erzählperspektive*, Ich-Erzählung, Monolog, Dialog, direkte/indirekte Rede, Handlung, Beschreibung, Bericht, Episode, Kapitel, Rahmen

Erlebnislyrik, *Gelegenheitslyrik*

Vers/Strophe/Reim (Paarreim, Kreuzreim, umarmender Reim), Strophenbau, Rhythmus, Klang, Refrain, Alliteration, Zeilensprung, Personifizierung, Vergleich, Metapher, Allegorie, Ausruf, *lyrisches Ich*

Dramatische Handlung, Exposition, Entwicklung der Handlung, Spannung/Steigerung, Höhepunkt, Lösung, Katharsis

Inszenierung, Bühnenbild, Mimik, Gestik

Dramentheorie, episches Theater, V-(Verfremdungs) Effekt, Narrator, Distanz(ierung)

absurd, *grotesk*, *paradox*

Symbol, Schlüsselwort

Humor, Ironie, *Satire*, Spott

Charakter

Literarische Epochen, Stilrichtungen, Aufklärung, Sturm und Drang, Klassik

Romantik, Vormärz, Realismus, Naturalismus, Jahrhundertwende,

Expressionismus, Symbolismus, Nachkriegsliteratur, Gegenwartsliteratur Kunstpoesie, Volkspoesie

Interpretation, *Kritik*, *Wertung*.

C) VIZSGALEÍRÁS

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgaszervező intézmény biztosítja	A II. feladatlaphoz nyomtatott helyesírási szótár, egy-, illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó.	Nyomtatott helyesírási szótár, egy-, illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó.

Közzé kell tenni

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakör- és tételcímek	NINCS	témakör- és tételcímek
Határidő	NINCS	május-júniusi vizsgaidőszak kezdete előtt legalább hatvan nappal	NINCS	május-júniusi vizsgaidőszak kezdete előtt legalább hatvan nappal
Felelős	A vizsgaanyagok elkészítéséért felelős intézmény			

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		15 perc	
90 perc	150 perc		
Feladatsor		Tételkifejtés	
I. feladatlap: Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	II. feladatlap: Műértelmező szövegalkotás: műértelmezés vagy összehasonlítás	Egy német nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
50 pont	40 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége: 15 pont	
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg, a megoldásra 90 perc áll rendelkezésére. A feladatlap egy 60 percre tervezett szövegértési és egy 30 percre tervezett szövegalkotási feladatot tartalmaz. A vizsgadolgozatokat a 90 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerül sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására. A II. feladatlap megoldására 150 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, illetve egy-, illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az írásbeli vizsga első része egy szöveg értését és egy adott műfajú, a mindennapi élethez köthető szöveg alkotását várja el. Eszerint tartalmaz egy szövegértési feladatsort, valamint egy szövegalkotási feladatot, amely lehet érvelés vagy gyakorlati szövegműfaj alkotása. A kétfajta szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Az írásbeli vizsga második része egy műértelmező szöveg alkotását várja el, amely lehet egy mű adott szempontú értelmezése vagy két mű adott szempontú összehasonlító értelmezése. A két műértelmező szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ. Ahol a vizsgázó a kijelölt feladatok közül választ, ott a feladatlapon jelzi a választását. Ha az elkezdett feladat helyett másikat választ, akkor az általa érvénytelennek tekintett írásművet át kell húznia.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

Szövegértési feladatsor

A szövegértési feladat szövege egy, esetleg két (egymással összefüggő), 700-1000 szó terjedelmű ismeretterjesztő szöveg, publicisztikai mű vagy ezek részlete.

A szövegértést vizsgáló kérdések, feladatok az adott szöveg tematikus, szerkezeti, nyelvi, kommunikációs jellemzőinek megfelelően a következőkre irányulhatnak:

- azonosítás, értelmezés: a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás; különböző szövegbeli érvek, álláspontok; szerzői álláspont; a szöveg jelentése, jelentésrétegei;
- összefüggések: a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzői között; a cím és a szöveg között; a szöveg egészének jelentése, jelentésrétegei között;
- a szöveg jellemzői kommunikatív, szövegműfaji, pragmatikai szempontokból; a szövegbeli utalások, hivatkozások szerepe; a szöveg és más (külső) információk kapcsolata;
- a szöveg felépítése: szövegbeli logikai, tartalmi kapcsolatok; a szöveg szerkezete, a szerkesztésmód, a felépítés által közvetített jelentés;
- a szöveg visszaépítése (pl. vázlat, kivonat, adott szempontú tömörítés stb. formájában).

Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotási feladat

A vizsgázó egy érvelési vagy gyakorlati szövegalkotási feladatot old meg az alábbi két választási lehetőség közül.

A feladat megoldásának elvárható terjedelme 120-200 szó.

A feladat a következő lehet:

A) Érvelés: 3-5 érveléssel alátámasztott állásfoglalás valamely közéleti, kulturális, életmódbeli kérdésben.

B) Gyakorlati szövegműfaj: gyakorlati szöveg alkotása adott műfajban, témában, esetleg adott kommunikációs tényezőkkel. A szöveg műfajai a következők lehetnek: motivációs levél; különböző témájú hivatalos levelek (pl. panaszos levél), kérvény; hozzászólás, felszólalás, vitaindító; ajánlás, méltatás.

Mindkét fajta feladat tartalmazhat rövid gondolatébresztő szöveget, szövegrészletet. A feladatlap közli a konkrét feladatoknak megfelelő kritériumokra kapható részpontszámokat.

II. Műértelmező szövegalkotás

A vizsgázó két különböző szövegalkotási feladatból választ egyet. A vizsgázó által választott feladat megoldásának elvárható terjedelme 400-800 szó. A választható feladatok a következők lehetnek:

A) Egy mű (vagy műrészlet) problémaközpontú, értelmező bemutatása.

B) Két mű (vagy műrészlet) adott szempontú összehasonlító értelmezése.

Mindkét feladat bázisszövege lehet lírai alkotás, szépprózai mű vagy műrészlet, drámarészlet. A művek származhatnak akár magyarországi, akár Magyarországon kívüli német alkotóktól, bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.

Mindkét feladat lényeges eleme az irodalmi szövegekben megjelenő problémák felismerése és az azokra való reflektálás. Mindkét feladat tartalmazza az értelmezés, összehasonlítás középpontjába állítandó problémát, annak kiemelt szempontját, szempontjait (pl. a megjelenített téma, élmény, probléma, helyzet; a szereplők viselkedése, jellemzése, egymáshoz való viszonya; a motívumok szerepe, jelentése; különböző korok életszemlélete, értékrendje).

Legalább az egyik feladatnak a magyarországi németiség kultúrájához kell kapcsolódnia.

Az írásbeli feladatlapon értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

A szövegértési feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontoszámokat, valamint az elért összpontoszámot.

Az érvelés vagy a gyakorlati szövegalkotási feladat javítása, értékelése

A szövegalkotási feladat értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladat maximális pontértéke 10 pont. Értékelni a feladatban csak a választható két feladat egyikét lehet. Ha a vizsgázó mindkét feladatot megoldja, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie. A javítási-értékelési útmutató közli mindkét feladat megfelelő, elvárt elemekért adható

részpontszámait. A javító tanár az elfogadott tartalmi és formai elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelzi. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontszámokat, valamint az elért összpontszámot.

A szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás (I. feladatlap) értékelésének pontértékei:

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértési feladat	40 pont
	Szövegalkotási feladat	10 pont

II. A műértelmező szövegalkotás javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli. Jónak minősíthető elem a tartalmilag helytálló, indokolható megfigyelés, következtetés, megállapítás.

Ha a vizsgázó egynél több témát old meg, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat a javítási-értékelési útmutatóban közölt javítási módok szerint.

A ponttháárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

- Tartalom – a bázisszöveg és a feladat értése; tudáskeretének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszlemek megfelelése a feladat szempontjainak, szövegbázisának; a problémaérzékenység, lényeglátás, tématarítás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás szerint.
- Szövegszerkezet – a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.
- Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) a nyelvi regiszter, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

Műértelmező szövegalkotási feladat	Tartalmi minőség		25 pont
	Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5 pont
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	

A helyesírás és az íráskép minősítése

- Helyesírás – a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központozás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.
- Íráskép – a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembevétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés	40 pont
	Szövegalkotás	10 pont
Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség	25 pont
	Nyelvi minőség	15 pont
Helyesírás		8 pont
Íráskép		2 pont

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga egy német nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldásából és a megoldás kifejtéséből áll.

A német nyelv és irodalom tételsor 20 német nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A német nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és német nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

Az egyes tételekhez legalább egy-egy feladat tartozik. A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a feladatkiejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete. A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgaszervező intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Német nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédképesség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Minden altétel 250-300 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll (nyelvi transzformáció lexikai, stilisztikai feladat stb.). A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi németek nyelvével, szokásaival, hagyományával, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmaz.

Irodalmi altételsor

Az altételt a német nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, annak egy részletéhez, vagy egy szabadon választott műhöz kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. Legalább két altétel a magyarországi németek irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmaz. Ha a feladat lehetővé teszi, a vizsgázó választhat a megjelölt szerzők vagy művek közül.

Mindkét tételsor témaköreit és tételcímeit a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatok nem hozhatók nyilvánosságra, csak a vizsgán ismerhetők meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség – irodalomból összesen 25 pont, német nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:

- Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság
- Tárgyi tudás
- Szövegismeret, szövegértés
- Feladatmegoldó képesség
- Gondolatgazdagság
- Önálló vélemény
- -A feladat kifejtettsége

Nyelvi minőség – a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:

- Rendszerezés, lényegkiemelés
- Logikus gondolatmenet
- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés
- Megfelelő szókincs, szóhasználat
- Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség – irodalom	25 pont
Tartalmi minőség – német nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		20 perc	
Feladatsor		Tételkifejtés	
Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok: műértelmező szöveg és reflektáló szöveg	Egy német nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
40 pont	50 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége 15 pont	
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó egyetlen feladatlapot kap, a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja. A feladatok megoldására 240 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, illetve egy-, illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga a szaktárgyi tudás alkalmazását mérő szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatokat, valamint két különböző szövegalkotási feladatot tartalmaz.

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy német nyelvű alkotáshoz (irodalmi vagy nyelvi témájú értekező prózához, esszéhez, vagy annak részletéhez, lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve részletéhez, egy drámához, vagy annak részletéhez) kapcsolódik.

A feladatsor egyrészt a szöveg értését, másrészt a kapcsolódó nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását várja el (pl. fogalmak felismerése, azonosítása, definíciója, alkalmazása különböző szövegekre; különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárása; műismeret; a vizsgálandó szöveg kommunikációs, nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzői; kapcsolódó nyelvi kérdések).

A feladatsor szövegértésre, nyelvi ismeretekre és irodalmi műveltségre irányuló kérdéseket egyaránt tartalmaz.

Szövegalkotási feladatok

A két szövegalkotási feladat két különböző témáról szóló, adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását írja elő.

A szövegalkotási feladatok a következők:

- Egy mű adott szempontú elemzése, értelmezése, értékelése (a továbbiakban: műértelmező szövegalkotási feladat).
A műértelmező feladat bázisszövege irodalmi alkotás (lírai, szépprózai, vagy drámai mű, illetve annak részlete). Az akár magyarországi, akár Magyarországon kívüli német alkotóktól származó művek választhatók bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.
- Érvelő vagy véleménykifejtő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcséleti, etikai kérdésre, jelenségre, pl. kor-, kulturális, közéleti jelenségre (a továbbiakban: reflektáló szövegalkotási feladat).

A feladatok mindegyike szövegbázisú (pl. irodalmi mű, műrészlet; rövid felvezető idézet a véleménykifejtés, értékelő érvelés alapjaként).

A műértelmező szöveg elvárt terjedelme 400-800 szó.

A reflektáló szöveg elvárt terjedelme 150-450 szó.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelő a dolgozaton feltünteteti a vizsgázó által elért részpontoszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontoszámot.

Szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont
---	---------

A szövegalkotási feladatok javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldások lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat.

A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a műértelmező feladat értékelésének tartalmi pontszámát, valamint a szövegszerkezet, a stílus és a nyelvhelyesség értékelésének pontszámait a következő kritériumok szerint:

- Tartalom – a bázisszöveg és feladat értése; tudáskeretének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszelemek a feladat szempontjainak, szövegbázisának való megfelelése (problémaérzékenység, lényeglátás, témataratás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás) szerint.
- Szövegszerkezet – a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.
- Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) – a nyelvi regiszter, a stílus, a szókinccs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

A reflektáló szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a reflektáló feladat értékelésének tartalmi, szerkezeti, nyelvi pontszámait a következő kritériumok szerint:

- Tárgyi tudás, általános tájékozottság
- Problémaérzékenység, gondolatgazdagság

- Gondolatmenet, szövegfelépítés
- Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)

A két szövegalkotási feladat értékelésének pontértékei:

Műértelmező szöveg 30 pont	Tartalom	15 pont
	Szövegszerkezet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont
Reflektáló szöveg 20 pont	Tartalom	5 pont
	Problémaérzékenység	5 pont
	Gondolatmenet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	5 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

- Helyesírás – a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központozás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.
- Íráskép – a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembe vétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont
Műértelmező szövegalkotási feladat	30 pont
Reflektáló szöveg	20 pont
Helyesírás	8 pont
Íráskép	2 pont

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A szóbeli vizsga egy német nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldása, és a megoldás kifejtése.

A német nyelv és irodalom tételsor 20 német nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A német nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és német nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a tételkifejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete. A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgaszervező intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok – a témák sajátosságait figyelembe véve – lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Német nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédképesség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Minden altétel 250-300 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll. (nyelvi transzformáció lexikai, stilisztikai feladat stb.) A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi németek nyelvvel, szokásaival, hagyományával, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmaz.

Irodalmi altételsor

Az altételt a német nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, annak egy részletéhez, vagy egy szabadon választott műhöz kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. Minden tételhez egy feladat tartozik, a feladatok vizsganaponként változhatnak. Legalább két altétel a magyarországi németek irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmaz.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a német nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség – irodalomból összesen 25 pont; német nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:

- Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság
- Tárgyi tudás
- Szövegismeret, szövegértés
- Feladatmegoldó képesség
- Gondolatgazdagság
- Önálló vélemény
- A feladat kifejtettsége

Nyelvi minőség – a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:

- Rendszerezés, lényegkiemelés
- Logikus gondolatmenet
- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés
- Megfelelő szókincs, szóhasználat
- Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség – irodalom	25 pont
Tartalmi minőség – német nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

DEUTSCHE SPRACHE UND LITERATUR

DETAILLIERTE BESCHREIBUNG DER PRÜFUNGSANFORDERUNGEN

A) KOMPETENZEN

Mittelstufe und Oberstufe

1. Leseverstehen

1.1 Informationen verarbeiten und auswerten

Zielgerichtete und abwägende Nutzung von Informationen: Auswahl und Neugestaltung in Bezug auf das Thema und das Leseziel

1.1.1 Kenntnisse über Printmedien und elektronische Informationsquellen und deren Nutzung (z. B. ein- und zweisprachige Wörterbücher, Anthologien, Lexika und elektronische Presse, Internet, Suchmaschinen, CD-Rom, usw.)

1.1.2. Nutzung von lexikalisch-grammatischen und literarischen Kompetenzen zur Analyse, Produktion und zum Vergleich, sowie zur Bewertung von Texten der Printmedien und elektronischen Informationsquellen

1.1.3 Entwicklung von persönlichen Stellungnahmen zu Gedanken, Kenntnissen und Meinungen

1.2 Analyse von literarischen und nichtliterarischen Texten

1.2.1 Anhand von Analyse, Vergleich und Wertung belletristischer, journalistischer und Übungstexte Gedankengänge, Ausdrucksweise beschreiben und die Gattung, Textsorte, grammatische Struktur und den Stil sowie deren Funktionen angeben.

1.2.2 Erkennen, verstehen und darstellen dessen, dass Literatur Träger und Ausdruck für unterschiedliche Epochen und menschliche Erfahrungen/Wahrnehmungen, Denkweisen und ethische Überlegungen ist.

1.2.3 Aufeinander verweisende Bedeutungsunterschiede innerhalb und zwischen Texten erkennen.

1.2.4 Das kommunikative Ziel des Kontextes in geschriebenen Mitteilungen und Veröffentlichungen erfassen, Erkenntnis und Rekonstruktion von Autorauffassungen und -meinungen, Einschätzung und Wertung des Grundgedankens und der Kohärenz der Aussagen.

1.2.5 Sachliche oder individuelle Reaktion auf eine Lektüre anhand vorgegebener Gesichtspunkte zum Ausdruck bringen.

2. Schriftliche Textproduktion

Ausdruck von persönlicher Meinung; Orientiertheit und Kenntnissen in verschiedenen Themenbereichen und Gattungen beruhend auf tiefgehender Textkenntnis.

2.1 Anfertigung von Berichten, argumentierenden Texten und Essays zum angegebenen Thema, Erstellung von formellen und informellen Texten.

2.2 Selbstständige Textproduktion unter dem Gesichtspunkt „von der Idee bis zur Ausführung“, inbegriffen Selbstkontrolle und Fehlerkorrektur.

2.3 Ziel ist eine dem Gegenstand angemessene Darlegung unter Anwendung der Normen der Standardsprache und sicherer Orthografiekenntnisse bei übersichtlichem, lesbarem Schriftbild.

2.4 Schriftliche Erörterung von Fragen und Problemen, eigenständige Meinungsäußerung, Formulierung von Standpunkten und Schlussfolgerungen anhand argumentativer Methoden.

2.5 Anfertigung offizieller Textsorten (z.B. Lebenslauf, Antrag, privater und offizieller Brief, Interneteintrag, Leserbrief) unter Anwendung struktureller, inhaltlicher und sprachlicher Normen.

3. Kommunikation/mündliche Textproduktion

3.1 Der Gesprächssituation und dem -thema entsprechend unter Einhaltung der sprachlichen Normen selbstständig ausgedrückte Äußerung.

3.2 Anwendung von vielfältigen Kommunikationsstrategien unter Einhaltung der phonetischen, grammatischen bzw. grammatikalischen Regeln.

4. Begriffsverwendung

4.1 Formell stichhaltiges Vorstellen und zutreffender Vortrag von Textanalysen, Leserlebnissen und persönlichen Stellungnahmen.

4.2 Selbstständiger Gebrauch von moralischen, ästhetischen, poetischen und stilistischen Begriffen entsprechend der Gesprächssituation.

B) THEMENBEREICHE

Die inhaltlichen Anforderungen der Abiturprüfung Oberstufe beinhalten die inhaltlichen Anforderungen der Abiturprüfung Mittelstufe.

Oberstufe und Mittelstufe

Die Ober- und Mittelstufe unterscheiden sich weniger hinsichtlich ihrer inhaltlichen Aspekte, allerdings bedeutend in Bezug auf Qualitätsanspruch und Bewertung.

Die Oberstufe unterscheidet sich in erster Linie dadurch von der Mittelstufe, dass sie ein anderes, qualifizierteres Wissen misst, anders ausgedrückt setzt sie eine höhere Sicherheit bezüglich der Aneignung und Interpretation sprachlicher und literarischer Kenntnisse voraus.

1. Die deutsche Sprache

THEMEN	PRÜFUNGSSTUFEN	
	Mittelstufe	Oberstufe
1.1. Sprachrichtigkeit		

THEMEN	PRÜFUNGSSTUFEN	
	Mittelstufe	Oberstufe
1.1.1. Das Wort	<p>Kenntnis grundlegender grammatischer Termini. Gründliche Morphologiekenntnisse. Korrekter Gebrauch von Verbreaktionen. Sichere Anwendung der deutschen Rechtschreib- und Interpunktionsregeln.</p>	<p>Kenntnis und Anwendung von wichtigen Termini der deutschen Grammatik. Bewusste Vermeidung des Einflusses ungarischer Interferenzen.</p>
1.1.2. Der Satz	<p>Identifizieren von syntaktischen Phänomenen in belletristischen und Alltagstexten. Erkennen der Rolle von Satzgliedern und Gliedsätzen. Bildung korrekter Satzverbindungen und Satzgefüge mithilfe verschiedener Konjunktionen.</p>	<p>Transformation unter gegebenen Aspekten. Sätze bilden mit einem breiten Spektrum der subordinierenden und koordinierenden Konjunktionen</p>
1.1.3. Die Wortbildung und -bedeutung	<p>Wichtige Struktureinheiten der Wortbildung, deren Einsatz im eigenen Sprachgebrauch. Begriffe der Unter- und Überordnung. Sprachlich korrekte Definition von Termini. Geübter Umgang mit ein- und zweisprachigen, bzw. elektronischen Wörterbüchern. Polyseme, verwandte und antonyme Wörter anwenden. Erkennen der Bedeutungsunterschiede und deren korrekter Gebrauch. Idiome in der gesprochenen und geschriebenen Sprache, ihre Bedeutung und Einsatzmöglichkeiten im Text.</p>	<p>Vielseitige Wortbildungsmethoden im eigenen Sprachgebrauch anwenden. Routinierte Verwendung von Rechtschreibungsbüchern und Synonymwörterbüchern. Selbstständige Verwendung von Idiomen.</p>
1.1.4 Sprache und Stil	<p>Grundlegende stilistische Kenntnisse und deren Anwendung mündlich und schriftlich, Bemühen um korrekten Sprachgebrauch. Wissen über den stilistischen Wert der im Deutschen vorkommenden Wörter und deren Gebrauch. Die unterschiedlichen Ebenen des Sprachgebrauchs (Literatursprache, Standardsprache, Jugendsprache) kennen, - deren Unterscheidung in authentischen Texten. Erkennen von Dialektausdrücken und deren stilistischem</p>	<p>Den verschiedenen Stilebenen entsprechend angemessener Einsatz von Ausdrücken. Bedeutung und Wirkung wichtiger modaler Ausdrücke. Eigenständiger Gebrauch der verschiedenen Formen der indirekten Rede. Sichere Beherrschung der Kriterien der gesprochenen und geschriebenen Sprache, im mündlichen und schriftlichen Sprachgebrauch.</p>

THEMEN	PRÜFUNGSSTUFEN	
	Mittelstufe	Oberstufe
	<p>Wert. Die modalen Bedeutungen der Verben (Bedingung, Wahrscheinlichkeit, Einhalten der Distanz usw.). Verschiedene Ausdrucksformen der indirekten Rede in literarischen Werken und in der Mediensprache erkennen. Erkennen von Unterschieden zwischen geschriebener und gesprochener Sprache. Den eigenen mündlichen und schriftlichen Sprachgebrauch dementsprechend umformen.</p>	
1.1.5. Text, Sprache, Kommunikation	<p>Erkennen der Bedeutung und Funktion von sprachlichen Erscheinungen in authentischen Texten. Normen der in der Standardsprache gebräuchlichen Textsorten. Sprachsituation und Kriterien der Überzeugung, Diskussion und Argumentation. Unterscheidung von Textsorten der gedruckten und elektronischen Massenkommunikationsmittel.</p>	<p>Vergleich von Mitteilungen in Medien und populärwissenschaftlichen Texten z. B. unter dem Aspekt des Wortgebrauchs, des Stils.</p>

1.2 Themenkreise

Die Texte der schriftlichen und mündlichen Prüfung und die darauf beruhende Kommunikation können den nachfolgend angeführten Themenkreisen zugeordnet werden.

Während die Behandlung der Themen auf der Oberstufe allgemein, abstrakt und in komplexer Weise erfolgt, ist die Vermittlung auf der Mittelstufe auf individuelle, konkrete bzw. einfache Ziele ausgerichtet.

- Persönliche Lebensgestaltung
- Gesellschaftliches Leben
- Schule, Ausbildung und Berufsleben
- Sport und Freizeit
- Kulturelles Leben und Medien
- Wirtschaft, Technik und Umwelt
- Politik und Geschichte
- Deutsche Sprache

1.3 Termini (die grammatischen Termini für die Oberstufe sind kursiv gedruckt)

Grammatische Termini

Das Verb

- Tempus (Präsens, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur)
- Modus (Indikativ, Imperativ, Konjunktiv I, II)
- Genus (Aktiv, Vorgangspassiv/Zustandspassiv)
- Modalverb
- reflexives Verb
- Infinitiv, Partizip Präsens/Perfekt

Das Substantiv

- Genus (maskulin, feminin, neutral)
- Numerus (Singular/Plural)
- Kasus (Nominativ, Akkusativ, Dativ, Genitiv)
- Deklination, deklinieren

Der (bestimmte/unbestimmte) Artikel

Das Adjektiv

- Deklination
- Komparation (Positiv, Komparativ, Superlativ)

Das Pronomen

- Personal-, Possessiv-, Demonstrativ-, Relativ-, *Reflexiv-, Interrogativ-, Indefinitivpronomen*
- *Pronominaladverb*

Das Adverb - Lokal-, Temporal-, Modaladverbien

Das Numerale

Die Konjunktion

Die Präposition

Das Modalwort

Die Wortbildung - zusammengesetztes Wort (Kompositum), Ableitung, *Präfigierung/Präfix*

Das Satzglied (Subjekt, Prädikat, Akkusativ-, Dativ-, Genitiv-, Präpositionalobjekt, Attribut, Lokal-, Temporal-, Modalbestimmung)

Die Rektion,

Die Satzverbindung, das Satzgefüge

Der Gliedsatz - Hauptsatz/Nebensatz (Subjekt-, Objektsatz, Temporal-, Lokal-, *Kausal-*, Final-, Relativ-, *Konditionalsatz*, *Konzessivsatz*)
 Infinitivkonstruktion
Indirekte Rede
 Das *Homonym*, das Synonym, das Antonym
 Das *Idiom*
 Der Nominal-/Verbalstil
Der Kontext
 Der Dialekt, die Umgangssprache, die Hochsprache

2. Deutsche Literatur

THEMEN	PRÜFUNGSSTUFEN	
	Mittelstufe	Oberstufe
2.1. Autoren und Werke		
2.1.1. Kenntnisse über Werke von Autoren in verschiedenen Literaturepochen	Lessing: frei gewählte Fabeln, <i>Ringparabel</i> Fontane: <i>Effi Briest</i> (Auszüge) Gerhard Hauptmann: <i>Bahnwärter Thiel</i> Franz Kafka Parabel Kurzgeschichte (z.B. Borchert, Böll, Bichsel, Kaschnitz, Eichinger) Kurze zeitgenössische epische Werke zeitgenössischer Roman: Schlink: <i>Der Vorleser</i> Frei gewählter Jugendroman (Auszüge) Goethe: <i>Erlkönig</i> , <i>Zauberlehrling</i> ; <i>Prometheus</i> , <i>Willkommen und Abschied</i> , <i>Grenzen der Menschheit</i> Schiller: <i>Der Handschuh</i> Gedichte aus der Romantik Lenau: <i>Schilflieder</i> Heine: <i>Deutschland. Ein Wintermärchen Caput I</i> , frei gewählte Werke Rilke: Frei gewählte Werke	Goethe: Frei gewählte Gedichte, weitere Balladen Schiller: Frei gewählte Gedichte, weitere Balladen Heine: <i>Deutschland. Ein Wintermärchen</i> (weitere Auszüge) Lenau: Frei gewählte Gedichte Rilke: Weitere frei gewählte Gedichte Böll: Frei gewählte Kurzgeschichten Interpretation der Werke aufgrund tiefgehender Textkenntnis Gattungsspezifika, Zusammenhänge von Thema, Komposition, Sprachgebrauch, Motiven und Gesichtspunkt des Autors Interpretation von kurzen, für die Schüler unbekanntem epischen und lyrischen Texten

	<p>Gedichte aus der zeitgenössischen deutschen Literatur</p> <p>Dialogische Texte Brecht: <i>Mutter Courage und ihre Kinder</i> (Auszüge) Dürrenmatt: <i>Der Besuch der alten Dame</i></p> <p>Interpretierung der Werke auf Grund der Textkenntnis. Ethischer Bezug, Aktualisierung der in den Werken aufgeworfenen Fragen</p>	<p>Erkennen und Aufzeigen der Zusammenhänge zwischen sprachlichen, inhaltlichen und strukturellen Spezifika</p>
2.1.2. Ungarndeutsche Autoren und ihre Werke	<p>Prosawerke (Autoren z.B.. Josef Mikonya, Ludwig Fischer, Claus Klotz, Valeria Koch, Christina Arnold)</p> <p>Lyrische Werke (Autoren z.B. Valeria Koch, Engelbert Rittinger, Josef Michaelis, Claus Klotz, Franz Zeltner, Angela Korb, Nelu Bradean-Ebinger, Georg Fath, Erika Áts, Alfred Manz, Christina Arnold).</p> <p>Charakteristische Themen in der ungarndeutschen Literatur nach dem Zweiten Weltkrieg (z.B. Muttersprache, Zweisprachigkeit, Heimat, Vaterland, Identität, Traditionen usw.) und deren Tendenzen.</p>	<p>Werke moderner Autoren: pl. Stefan Raile, Angela Korb, Robert Becker, Koloman Brenner, Béla Bayer</p> <p>Charakteristische Themen in der ungarndeutschen Literatur nach dem Zweiten Weltkrieg (z.B. Zweisprachigkeit, Identität, Weltbürger, Globalisierung, Zukunftsbild usw.) und deren Tendenzen.</p>
2.2. Interpretationsstufen	<p>Aufzeigen der wichtigeren Charakteristika der aufgezählten Epochen auf Grund der gegebenen literarischen Werke.</p>	<p>Aufzeigen der Charakteristika und Wirkung verschiedener Darstellungsmethoden auf Grund gegebener Werke.</p>
2.2.1. Epochen, Stile	<p>Aufklärung, Sturm und Drang, Klassik, Romantik, Vormärz, Realismus, Naturalismus, Literatur der Jahrhundertwende, Nachkriegsliteratur Zeitgenössische Literatur.</p>	

2.2.2. Themen, Motive	Erkennen und Interpretieren der Varianten von Motiv und Thema in den gelesenen Werken. Vergleich von Gedichten mit ähnlichem Thema und Motiv aus verschiedenen Epochen (z. B.: Liebe, Natur, Jahreszeiten, Heimatliebe usw.)	Vergleich der Gedanken-, Motiv- und thematischen Übereinstimmung und Unterschiede verschiedener Werke.
2.2.3. Gattungen	Erkennen und darstellen der Form und Inhaltscharakteristika der Epik, Lyrik, Drama, auf Grund gegebener Werke.	Angabe und Vergleich von gleichen und verschiedenen Charakteristika von Werken verschiedener Epochen (z. B. Fabel, Ballade, Kurzgeschichte, Novelle, Parabel, Drama, Roman). Charakterisierung des epischen Theaters.

2.6. Begriffe (Erwartungen für die Oberstufe werden kursiv gedrückt)

Gattungen: Epik, Lyrik, Drama

Epische Gattungen: Roman, Novelle, Erzählung, Kurzgeschichte, Anekdote, Sage, Fabel, Parabel, *Gleichnis*, Märchen

Lyrische Gattungen: *Elegie*, Hymne, Lied, Ode, Sonett, konkrete Poesie

Dramatische Gattungen: Komödie/ Lustspiel, Tragödie/ Trauerspiel, dramatisches Gedicht, Ballade

Erzählsituation, Erzählperspektive, Ich-Erzählung, Monolog, Dialog, direkte/ indirekte Rede, Handlung, Beschreibung, Bericht, Episode, Kapitel, Rahmen

Erlebnislyrik, Gelegenheitslyrik

Vers/Strophe/Reim (Paarreim, Kreuzreim, umarmender Reim), Strophenbau, Rhythmus, Klang, Refrain, Alliteration, Zeilensprung, Personifizierung, Vergleich, Metapher, Allegorie, Ausruf, *lyrisches Ich*

Dramatische Handlung, Exposition, Entwicklung der Handlung, Spannung/Steigerung, Höhepunkt, Lösung, Katharsis

Inszenierung, Bühnenbild, Mimik, Gestik,

Dramentheorie, episches Theater, V-(Verfremdungs-) Effekt, Narrator, Distanz(ierung)

absurd, grotesk, paradox

Symbol, Schlüsselwort

Humor, Ironie, *Satiere*, Spott

Charakter

Literarische Epochen, Stilrichtungen: Aufklärung, Sturm und Drang, Klassik, Romantik, Vormärz, Realismus, Naturalismus, Jahrhundertwende, Expressionismus, Symbolismus, Nachkriegsliteratur, Gegenwartsliteratur

Kunstpoesie, Volkspoesie

Interpretation, Kritik, Wertung

C) BESCHREIBUNG DER PRÜFUNG

Teile der Prüfung

Mittelstufe		Oberstufe	
Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
240 Minuten	15 Minuten	240 Minuten	20 Minuten
100 Punkte	50 Punkte	100 Punkte	50 Punkte

Hilfsmittel bei der Prüfung

	Mittelstufe		Oberstufe	
	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
Vom Prüfling gesichert	KEINE	KEINE	KEINE	KEINE
Von der Institution gesichert, die die Prüfung ausführt	Zur II. Aufgabe gedrucktes Rechtschreibwörterbuch, einsprachiges bzw. zweisprachiges Wörterbuch (pro zehn Schüler mindestens ein Exemplar)	Anthologie, Bände und andere gedruckte Materialien, die mit der Aufgabenstellung zusammenhängen	Gedrucktes Rechtschreibwörterbuch, einsprachiges bzw. zweisprachiges Wörterbuch (pro zehn Schüler mindestens ein Exemplar)	Anthologie, Bände und andere gedruckte Materialien, die mit der Aufgabenstellung zusammenhängen

Zu veröffentlichen

	Mittelstufe		Oberstufe	
	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
Stoff	NICHTS	Titel der Themen und Thesen	NICHTS	Titel der Themen- und der Thesen

Frist	KEINER	mindestens 60 Tage vor Beginn des Prüfungszeitraums Mai- Juni	KEINER	mindestens 60 Tage vor Beginn des Prüfungszeitraums Mai- Juni
Verantwortlich	Das für die Erstellung der Prüfungsmaterialien verantwortliche Institut			

MITTELSTUFE

Schriftliche Prüfung		Mündliche Prüfung	
240 Minuten		15 Minuten	
90 Minuten	150 Minuten		
Aufgabenreihe		Erörterung der These	
I. Aufgabenblatt: Textverstehen und Erörterung oder Produktion eines Sachtextes	II. Aufgabe: Literarische Textproduktion: Interpretation eines Werkes oder Vergleich	Erörterung einer sprachlichen These	Erörterung einer literarischen These
50 Punkte	40 Punkte	10 Punkte	25 Punkte
Rechtschreibung: 8 Punkte Schriftbild: 2 Punkte		Sprachliche Qualität: 15 Punkte	
100 Punkte		50 Punkte	

Schriftliche Prüfung

Allgemeine Regelungen

In der schriftlichen Prüfung muss der Prüfling eine zentral gestellte Aufgabenreihe lösen.

Der Prüfling löst zuerst das I. Aufgabenblatt, zur Lösung des Aufgabenblattes stehen ihm 90 Minuten zur Verfügung. Das Aufgabenblatt enthält eine Aufgabenreihe zum Textverstehen von 60 Minuten und eine Aufgabe zur Textproduktion von 30 Minuten. Nach Ablauf der 90 Minuten werden die Arbeiten vom Lehrer eingesammelt.

Danach wird das II. Aufgabenblatt verteilt und vom Prüfling ausgearbeitet. Dazu stehen ihm 150 Minuten zur Verfügung. Zur Lösung kann ein Rechtschreibwörterbuch, sowie ein ein-, bzw. zweisprachiges gedrucktes Wörterbuch gebraucht werden.

Formale Merkmale des schriftlichen Aufgabenblattes

Der erste Teil der schriftlichen Prüfung beinhaltet eine Aufgabe im Bereich Textverstehen und die Produktion eines zu Alltagsthemen gebundenen Sachtextes im angegebenen Stil. Die schriftliche Prüfung beinhaltet also eine Aufgabenreihe zum Textverstehen, sowie eine Aufgabe zur Textproduktion, die eine Erörterung oder die Produktion von einem Sachtext sein kann. Zwischen den zweierlei Aufgaben zur Textproduktion wählt der Prüfling.

Der zweite Teil der schriftlichen Prüfung erwartet die Produktion eines analysierenden literarischen Textes, die die Interpretation eines Werkes oder der Vergleich zweier Werke nach gegebenen Gesichtspunkten sein kann. Zwischen den zwei Aufgaben wählt der Abiturient.

Der Prüfling markiert auf dem Aufgabenblatt die gewählte Aufgabe. Wenn er statt der angefangenen Aufgabe eine andere wählt, muss er den ungültigen Text durchstreichen.

Inhaltliche Merkmale des Aufgabenblattes

I. Textverstehen und Erörterung oder Produktion eines Sachtextes

Aufgabenreihe zum Textverstehen

Der Text zum Textverstehen besteht aus einem, eventuell zwei (miteinander zusammenhängenden) Sachtexten, Publikationen oder Auszügen aus diesen in einer Länge von 700-1000 Wörtern.

Die Fragen und Aufgaben zum Textverstehen können den thematischen, strukturellen, sprachlichen und kommunikativen Gegebenheiten des Textes entsprechend auf folgende Aspekte ausgerichtet sein:

- Identifizierung, Deutung: im Text direkt auffindbare Tatsachen, Angaben, Feststellungen; Argumente und Standpunkte im Text; Standpunkt des Autors; Bedeutung, Bedeutungsschichten des Textes;
- Zusammenhänge: zwischen grammatischen und stilistischen Spezifika des Textes; zwischen Titel und Text; zwischen Bedeutung und Bedeutungsschichten des gesamten Textes;
- Charakteristika des Textes aus kommunikativen, gattungsspezifischen, pragmatischen Gesichtspunkten; Rolle der Andeutungen, Hinweise im Text; Zusammenhang zwischen Text und anderen (externen) Informationen;
- Aufbau des Textes: logische, inhaltliche Verbindungen im Text; Struktur, Art der Struktur; die durch den Aufbau vermittelte Bedeutung;
- Rückbau des Textes durch Skizze, Auszug, Komprimierung nach Schwerpunkten usw.

Erörterung oder Aufgabe zur Produktion eines Sachtextes

Der Abiturient löst eine Erörterungs- oder eine Textproduktionsaufgabe von den unten angegebenen zwei Möglichkeiten.

Der zu erwartende Umfang der Lösung: 120-200 Wörter

Die Aufgabe kann folgende sein:

- A) Erörterung: eine mit 3-5 Argumenten unterstützte Stellungnahme im Bereich Gesellschaft, Kultur, Lebensweise.

B) Sachtext: Produktion eines Sachtextes in gegebener Gattung, gegebenem Thema, eventuell mit den angegebenen Kommunikationsaspekten. Mögliche Textsorten: Motivationsbrief; offizielle Briefe verschiedenen Inhalts (z.B. Beschwerdebrief); Gesuch; Beitrag; Wortmeldung; Diskussionsgrundlage; Empfehlung; Würdigung.

Die Aufgabenstellung kann einen Text oder Textauszug zur Gedankenanstrengung enthalten. Das Aufgabenblatt gibt die Teilpunkte für die den konkreten Aufgaben entsprechenden Kriterien an.

II. Literarische Textproduktion

Der Abiturient wählt eine von den zwei Textproduktionsaufgaben. Der zu erwartende Textumfang beträgt 400-800 Wörter. Folgende Aufgaben stehen zur Wahl:

A) Problemorientierte, deutende Darstellung eines Werkes (oder eines Auszuges).

B) Vergleichende Analyse zweier Werke (oder Auszüge) nach gegebenen Gesichtspunkten.

Der Basistext zu beiden Aufgaben kann ein lyrisches Werk, schöngestiger Prosatext oder Auszug aus einem Prosawerk oder einem Drama sein. Die gewählten Werke können von ungarndeutschen oder anderweitigen deutschsprachigen Autoren stammen, aus jeder Epoche, Stilrichtung, ohne Eingrenzung in Thematik oder Gattung. Die Aufgabenstellung verlangt nicht unbedingt Kenntnisse über den Autor. Im Falle eines Auszuges wird die Kenntnis des gesamten Werkes nicht erwartet.

In beiden Aufgaben ist das Erkennen der in den literarischen Texten auftretenden Probleme ein wichtiger Aspekt, sowie die Reflexion auf diese Probleme. Beide Aufgaben enthalten den Schwerpunkt der Erörterung, des Vergleichs, die hervorgehobenen Aspekte (z.B. das dargestellte Thema, Erlebnis, Problem, die Situation; Verhalten und Charakteristika der Personen, ihr Verhältnis zueinander; Rolle und Bedeutung der Motive; Wertordnung und Lebensauffassung verschiedener Epochen).

Mindestens eine der Aufgaben soll an die Kultur des Ungarndeutschtums angeknüpft sein.

Bewertung des schriftlichen Aufgabenblattes

Die zentralen Bewertungskriterien beinhalten die Punktzahl für die einzelnen Aufgaben. In Stichworten werden die möglichen inhaltlichen Elemente und die Möglichkeit einer Abweichung von diesen angegeben.

Bei der Bewertung der Leistung des Abiturienten darf keine Rolle spielen, wenn die persönliche Wertordnung des bewertenden Lehrers abweicht von der allgemeinen Beurteilung des behandelten Problems, der Frage, der Erscheinung oder wenn die Meinung des Abiturienten von der allgemeinen Ansicht abweicht.

Der bewertende Lehrer korrigiert die Rechtschreib- und Sprachrichtigkeitsfehler anhand der zentral angegebenen Bewertungskriterien. Die Rechtschreibung und das Schriftbild werden in der endgültigen Bewertung bewertet.

I. Textverstehen und Erörterung oder Textproduktion eines Sachtextes

Korrektur und Bewertung der Aufgabenreihe zum Textverstehen

Die Lösung des Textverstehens wird mit Hilfe der zentral angegebenen Bewertungskriterien bewertet. Die maximale Punktzahl beträgt 40 Punkte. Die Lösungsvorschläge und die Teilpunkte werden im Bewertungsleitfaden angegeben. Der korrigierende Lehrer trägt die Teilpunkte sowie die Gesamtpunktzahl auf die Arbeit ein.

Korrektur und Bewertung der Erörterung oder der Textproduktion eines Sachtextes

Die Bewertung der Textproduktion erfolgt nach den zentralen Bewertungskriterien. Die maximale Punktzahl beträgt 10 Punkte. Nur eine Textproduktion kann bewertet werden. Wenn der Prüfling beide Aufgaben ausarbeitet und seine Wahl nicht eindeutig markiert (die gewählte Aufgabe nicht unterstreicht, oder die ungültige Lösung nicht durchstreicht), dann muss der Lehrer die erste Lösung der Reihenfolge nach korrigieren und bewerten. Der Leitfaden zur Bewertung gibt die Teilpunkte für die entsprechenden, zu erwartenden Elemente beider Aufgaben an. Der korrigierende Lehrer markiert die angenommenen inhaltlichen und formalen Elemente mit den Zeichen im Leitfaden. Er trägt die Teilpunkte und die Gesamtpunktzahl auf das Aufgabenblatt ein.

Punktwerte für das Textverstehen und die Erörterung oder Textproduktion eines Sachtextes (I. Aufgabenblatt)

Textverstehen und Erörterung oder Textproduktion (Sachtext)	Aufgaben zum Textverstehen	40 Punkte
	Aufgaben zur Textproduktion	10 Punkte

II. Korrektur und Bewertung der literarischen Textproduktion

Der korrigierende Lehrer bewertet die Leistung des Abiturienten nach den in der Beschreibung der Prüfung angegebenen Bewertungskriterien und anhand der Bewertungskriterien des Leitfadens.

Der Leitfaden zur Bewertung gibt in Stichworten die möglichen Inhalte der Lösung an. Alle, von der Vorgabe abweichenden richtigen Lösungen sind anzunehmen, im Weiteren wird der fachlich korrekte Sprachgebrauch des Leitfadens nicht erwartet. Der korrigierende Lehrer markiert die richtigen inhaltlichen Elemente entsprechend den im Leitfaden angegebenen Zeichen. Als richtig gelten die inhaltlich korrekten Elemente, begründete Beobachtungen, Schlussfolgerungen, Feststellungen.

Wenn der Prüfling mehr als eine Aufgabenstellung ausarbeitet und seine Wahl nicht eindeutig markiert (die gewählte Aufgabe nicht unterstreicht, die ungültige Lösung nicht durchstreicht), dann muss der Lehrer die der Reihenfolge nach erste Lösung bewerten.

Der bewertende Lehrer markiert die strukturellen, stilistischen, Rechtschreib- und Sprachrichtigkeitsfehler anhand der Vorgabe im Leitfaden für die zentralen Bewertungskriterien.

Innerhalb der Punktgrenzen wird nach der Entsprechung der Kriterien entschieden.

Gesichtspunkte und Bewertung der literarischen Textproduktion

- Inhalt – Verstehen des Basistextes und der Aufgabe; Kenntnisse im Wissensbereich (Sachwissen, allgemeine Bewandertheit); Entsprechung der Antwortelemente den Aspekten der Aufgabe und des Basistextes; Problemorientiertheit, Hervorhebung des Wesentlichen, Festhalten am Thema, Gedankenreichtum, relevante Beispiele, Meinungsäußerung.
- Textaufbau – Aufbau (Gedankengang, Logik, Entsprechung der Gattung); Struktur (Kohärenz, Proportionen, Gliederung, Umfang).
- Sprachliche Qualität (Stil, Sprachrichtigkeit) – Sprachregister, Wortschatz, den Normen der Standardsprache entsprechend.

Literarische Textproduktion	Inhaltliche Qualität		25 Punkte
	Sprachliche Qualität	Textaufbau	5 Punkte
		Sprachliche Qualität (Stil, Sprachrichtigkeit)	

Bewertung der Rechtschreibung und des Schriftbildes

- Rechtschreibung – den Rechtschreibnormen entsprechend; in Anbetracht der Zeichensetzung, der groben und kleinen Fehler, den im Leitfaden angegebenen einheitlichen Bewertungskriterien entsprechend.
- Schriftbild – geordnetes Schriftbild, Lesbarkeit, Gesichtspunkt des Lesers, kultivierte Form.

Gesamtpunktzahl für die schriftliche Prüfung

Textverstehen und Erörterung oder Textproduktion (Sachtext)	Textverstehen	40 Punkte
	Textproduktion	10 Punkte
Literarische Textproduktion	Inhaltliche Qualität	25 Punkte
	Sprachliche Qualität	15 Punkte
Rechtschreibung		8 Punkte
Schriftbild		2 Punkte

Mündliche Prüfung

In der mündlichen Prüfung erörtert der Schüler je eine Aufgabe zu einer literarischen und einer sprachlichen These.

Die Thesenliste für Deutsche Sprache und Literatur besteht aus 20 sprachlichen und 20 literarischen Thesen. Die literarischen und sprachlichen Thesen stellen eine getrennte Thesenliste dar. In beiden müssen je 6 Thesen im Vergleich zum vorigen Jahr modifiziert werden.

Zu den einzelnen Thesen gehört mindestens je eine Aufgabe.

Folgende Hilfsmittel können sowohl zur Vorbereitung, als auch zur Antwort verwendet werden: Anthologie, Werk oder der Ausarbeitung der These entsprechender Auszug aus anderen gedruckten Hilfsmitteln. Der Thesenliste entsprechende Hilfsmittel werden von der Institution, an die die Prüfung ausführt, zur Verfügung gestellt.

Inhaltliche und formale Merkmale der mündlichen Thesen

Die Thesenliste soll so zusammengestellt werden, dass die in den Thesen gestellten Aufgaben - die Spezifika der Themen in Betracht gezogen - einen möglichst gleichen Schwierigkeitsgrad haben; der Abiturient soll im gegebenen Zeitrahmen genügend Zeit zur erfolgreichen Vorbereitung und Ausführung der These haben.

Sprachliche Thesen für Deutsch

Im Laufe der Prüfung wird gemessen, zu welchem Maße und welcher Qualität der Abiturient zur mündlichen Transaktion und Interaktion fähig ist. Beachtet werden dabei sowohl die rezeptiven, als auch die produktiven (Verstehen und Sprechfertigkeit) Fertigkeiten. Der Prüfling soll zur selbstständigen Erörterung seiner These fähig sein und auch am Gespräch aktiv teilnehmen.

Jede sprachliche These besteht aus einem Basistext von 250-300 Wörtern und den dazu gehörenden Aufgaben (sprachliche Transformation, lexikalische, stilistische Aufgaben usw.).

25% der Thesen sollen Texte in Zusammenhang mit Sprache, Brauchtum, Tradition, Kultur und Minderheitenpolitik usw. der Ungarndeutschen beinhalten.

Literarische Thesenliste

Die Thesen knüpfen sich an ein in den allgemeinen Anforderungen im Fach „Deutsche Sprache und Literatur“ aufgezähltes Werk, einen Auszug aus dem Werk, an ein frei gewähltes Werk. Der Abiturient führt seine These selbstständig aus. Mindestens zwei Thesen sollen Aufgaben in Zusammenhang mit der ungarndeutschen Literatur enthalten. Wenn das die Aufgabenstellung ermöglicht, soll der Prüfling die Wahl zwischen den angegebenen Autoren oder Werken haben.

Themenkreise und Titel der Thesen beider Thesenlisten müssen zum gesetzlich vorgeschriebenen Termin und auf vorgeschriebene Weise veröffentlicht werden. Die zu den einzelnen Thesen gehörenden Aufgaben dürfen nicht veröffentlicht werden, sie können erst bei der Prüfung bekannt gemacht werden.

Bewertung der mündlichen Prüfung

Maximaler Punktwert der mündlichen Prüfung sind 50 Punkte. Für den Inhalt der literarischen These können 25 Punkte, für den Inhalt der sprachlichen These 10 Punkte, für die sprachliche Qualität beider Thesen zusammen 15 Punkte vergeben werden.

Die Bewertung der Prüfungsleistung erfolgt anhand folgender Kriterien und Punkte. Innerhalb der Punktgrenzen entscheidet das Maß der Entsprechung der Kriterien.

Inhaltliche Qualität – in Literatur insgesamt 25 Punkte, in deutscher Sprache 10 Punkte anhand folgender Kriterien:

- Literarische, sprachliche, kulturelle Kenntnisse
- Sachwissen
- Textkenntnis, Textverstehen
- Kompetenz zur Aufgabenlösung
- Gedankenreichtum
- Selbstständige Meinung
- Komplexität der Erörterung

Sprachliche Qualität – für beide Thesen zusammen insgesamt 15 Punkte anhand folgender Kriterien:

- Systematisierung, Hervorhebung des Wesentlichen
- Logischer Gedankengang
- klare, gegliederte Text- und Satzstruktur
- Entsprechender Wortschatz, Wortgebrauch
- Verständliche Vortragsweise

Gesamtpunktzahl der mündlichen Prüfung

Inhaltliche Qualität – Literatur	25 Punkte
Inhaltliche Qualität – deutsche Sprache	10 Punkte
Sprachliche Qualität der Erörterung	15 Punkte

OBERSTUFE

Schriftliche Prüfung		Mündliche Prüfung	
240 Minuten		20 Minuten	
Aufgabenreihe		Erörterung der These	
Aufgaben zum Textverstehen und zur Überprüfung sprachlicher und literarischer Kenntnisse	Aufgaben zur Textproduktion: literarische Analyse und Reflexion	Erörterung einer sprachlichen These	Erörterung einer literarischen These
40 Punkte	50 Punkte	10 Punkte	25 Punkte
Rechtschreibung: 8 Punkte Schriftbild: 2 Punkte		Sprachliche Ausführung: 15 Punkte	
100 Punkte		50 Punkte	

Schriftliche Prüfung

Allgemeine Regelungen

In der schriftlichen Prüfung muss der Prüfling eine zentral gestellte Aufgabenreihe lösen. Der Prüfling erhält ein Aufgabenblatt, er kann die zur Verfügung stehende Zeit selbst einteilen und die Reihenfolge der Aufgabenlösung selbst bestimmen. Zur Lösung der Aufgaben stehen ihm 240 Minuten zur Verfügung. Zur Lösung kann ein Rechtschreibwörterbuch, sowie ein ein-, bzw. zweisprachiges gedrucktes Wörterbuch gebraucht werden.

Inhaltliche und formale Merkmale der schriftlichen Prüfung

Die schriftliche Prüfung besteht aus einem Textverstehen zum Überprüfen der Anwendung des Fachwissens, einer Aufgabenreihe, die sprachliche und literarische Kenntnisse überprüft, und aus zwei verschiedenen Aufgaben zur Textproduktion.

Aufgabenreihe zum Textverstehen und zum Überprüfen sprachlich-literarischer Kenntnisse

Die Aufgabenreihe knüpft sich an ein deutschsprachiges Werk (erörternde Prosatexte über Literatur oder Sprache, Essays, lyrische Werke, schöngeistige Werke, Dramen oder Auszug aus diesen Werken).

Die Aufgabenreihe überprüft einerseits das Verstehen des Textes, andererseits erwartet sie die Anwendung sprachlicher und literarischer Kenntnisse (z.B. Erkennen, Identifizieren und Definieren von Begriffen, ihre Anwendung, Erkennen von verschiedenen historischen, gattungsspezifischen, thematischen und motivischen Zusammenhängen; Kenntnis des Werkes; Kommunikations-, sprachliche, grammatische,

rhetorische, stilistische, textspezifische, orthographische Charakteristika des zu untersuchenden Textes, anknüpfende Fragen). Die Aufgabenreihe enthält Aufgaben zu allen drei Bereichen: Textverstehen, sprachliche Kenntnisse, literarische Bildung.

Aufgaben zur Textproduktion

Die beiden Aufgaben zur Textproduktion schreiben das Verfassen eines selbstständigen Textes über zwei verschiedene Themen nach gegebenen Aspekten und mit Angabe der Textsorte vor.

Die Aufgaben zur Textproduktion:

- Interpretation, Analyse, Wertung eines Werkes nach gegebenen Gesichtspunkten (im Weiteren: interpretierende Textproduktion).
Der Basistext der Interpretation ist ein literarisches Werk (Lyrik, schöngeistige Prosa, Drama bzw. Auszug eines Werkes). Die gewählten Werke können von ungarndeutschen oder anderweitigen deutschsprachigen Autoren stammen, aus jeder Epoche, Stilrichtung, ohne Eingrenzung in Thematik oder Gattung. Die Aufgabenstellung verlangt nicht unbedingt Kenntnisse über den Autor. Im Falle eines Auszuges wird die Kenntnis des gesamten Werkes nicht erwartet.
- Verfassen eines Textes, der eine Erörterung oder Meinung darstellt: Reflexion auf eine literarische, kulturelle, ästhetische, ethische Frage, Erscheinung (im Weiteren: reflektierende Textproduktion)

Jede Aufgabe beruht auf einem Basistext (z.B. literarisches Werk, Auszug aus einem Werk, einleitendes Zitat als Grundlage für die Meinungsäußerung, bewertende Argumentation).

Umfang des interpretierenden Textes 400-800 Wörter.

Umfang des reflektierenden Textes 150-450 Wörter.

Bewertung des schriftlichen Aufgabenblattes

Die zentralen Bewertungskriterien geben die Punkte für die einzelnen Aufgaben, die möglichen inhaltlichen Elemente in Stichworten und die Möglichkeit einer Abweichung von diesen an. Bei der Bewertung der Leistung des Abiturienten darf keine Rolle spielen, wenn die persönliche Wertordnung des bewertenden Lehrers von der allgemeinen Beurteilung der in der Aufgabe behandelten Probleme, Fragen, Erscheinungen oder wenn die Meinung des Abiturienten von der allgemeinen Ansicht abweicht.

Der bewertende Lehrer korrigiert in jeder Aufgabe die Rechtschreibfehler anhand der zentralen Bewertungskriterien. Die Rechtschreibung und das Schriftbild werden am Ende bewertet.

Bewertung des Textverstehens und der Aufgabenreihe zur Überprüfung sprachlich-literarischer Kenntnisse

Die Lösung des Textverstehens und der Aufgabenreihe zur Überprüfung sprachlicher-literarischer Kenntnisse wird mit Hilfe zentraler Bewertungskriterien bewertet. Die maximale Punktzahl beträgt 40 Punkte. Die Lösungsvorschläge und die Teilpunkte werden im Bewertungsleitfaden angegeben. Der korrigierende Lehrer trägt die Teilpunkte sowie die Gesamtpunktzahl auf die Arbeit ein.

Textverstehen und Aufgabenreihe zur Überprüfung sprachlicher-literarischer Kenntnisse	40 Punkte
---	-----------

Korrektur und Bewertung der Textproduktion

Der korrigierende Lehrer bewertet die Leistung des Abiturienten nach den in der Prüfungsbeschreibung angegebenen Bewertungskriterien und anhand des Leitfadens.

Der Leitfaden zur Korrektur und Bewertung gibt die möglichen Inhalte der Lösung in Stichworten an. Alle, von der Vorgabe abweichenden richtigen Lösungen sind anzunehmen, der korrekte Gebrauch der Fachsprache im Leitfaden wird nicht erwartet. Der korrigierende Lehrer markiert die richtigen inhaltlichen Elemente mit den im Leitfaden angegebenen Zeichen.

Der bewertende Lehrer markiert die Rechtschreib- und Sprachrichtigkeitsfehler, sowie die Fehler im Aufbau und Stil.

Innerhalb der Punktgrenzen wird nach dem Maß der Entsprechung der Kriterien entschieden.

Gesichtspunkte und Bewertung zur Korrektur des literarischen Textes

Die vom korrigierenden Lehrer festgelegte Punktzahl beinhaltet die Punkte für Inhalt, sowie für Aufbau, Stil und Sprachrichtigkeit anhand der folgenden Bewertungskriterien:

- Inhalt – Verstehen des Basistextes und der Aufgabe; Kenntnisse im Wissensbereich (Sachwissen, allgemeine Bewandertheit); Entsprechung der Antwortelemente den Aspekten der Aufgabe und des Basistextes (Problemorientiertheit, Hervorhebung des Wesentlichen, Festhalten am Thema, Gedankenreichtum, relevante Beispiele, Meinungsäußerung).
- Textaufbau – Aufbau (Gedankengang, Logik, Entsprechung der Gattung); Struktur (Kohärenz, Proportionen, Gliederung, Umfang).
- Sprachliche Qualität (Stil, Sprachrichtigkeit) – Sprachregister, Stil, Wortschatz, nach den Normen der Standardsprache.

Gesichtspunkte und Bewertung zur Korrektur der reflektierenden Textproduktion

Die vom korrigierenden Lehrer festgelegte Punktzahl beinhaltet die Punkte für Inhalt, sowie für Aufbau, Stil und Sprachrichtigkeit anhand der folgenden Bewertungskriterien

- Sachwissen, allgemeine Bewandertheit
- Problemorientiertheit, Gedankenreichtum
- Gedankengang, Textaufbau
- Sprachliche Qualität (Stil, Sprachrichtigkeit)
- Punktzahl der zwei Textproduktionsaufgaben

Literarischer Text 30 Punkte	Inhalt	15 Punkte
	Textaufbau, Struktur	5 Punkte
	Sprachliche Qualität (Stil, Sprachrichtigkeit)	10 Punkte

Reflektierender Text 20 Punkte	Inhalt	5 Punkte
	Problemorientiertheit	5 Punkte
	Gedankengang	5 Punkte
	Sprachliche Qualität (Stil, Sprachrichtigkeit)	5 Punkte

Bewertung der Rechtschreibung und des Schriftbildes

- Rechtschreibung – den Rechtschreibnormen entsprechend, in Anbetracht der Zeichensetzung, der groben und kleinen Fehler, anhand der im Leitfaden angegebenen einheitlichen Bewertungskriterien.
- Schriftbild – geordnetes Schriftbild, Lesbarkeit, Gesichtspunkt des Lesers, kultivierte Form.

Gesamtpunktzahl der schriftlichen Arbeit

Textverstehen und Aufgabenreihe zur Überprüfung sprachlicher und literarischer Kenntnisse	40 Punkte
Interpretierender Text	30 Punkte
Reflektierender Text	20 Punkte
Rechtschreibung	8 Punkte
Schriftbild	2 Punkte

Mündliche Prüfung

Die mündliche Prüfung verläuft anhand einer zentralen Thesenliste.

In der mündlichen Prüfung erörtert der Schüler je eine Aufgabe zu einer sprachlichen und einer literarischen These.

Die Thesenliste für Deutsche Sprache und Literatur besteht aus 20 sprachlichen und 20 literarischen Thesen. Die sprachlichen und literarischen Thesen stellen eine getrennte Thesenliste dar. In beiden müssen je 6 Thesen im Vergleich zum vorigen Jahr modifiziert werden.

Folgende Hilfsmittel kann der Prüfling sowohl zur Vorbereitung, als auch zur Antwort verwenden: Anthologie, Werke oder andere gedruckte Hilfsmittel in Zusammenhang mit der Ausarbeitung der Aufgaben der These. Die Hilfsmittel werden von der Institution, die die Prüfung ausführt, zur Verfügung gestellt.

Inhaltliche und formale Merkmale der mündlichen Thesen

Die Thesen sollen so zusammengestellt werden, dass die Aufgaben innerhalb der Thesen – die Spezifika der Themen in Betracht gezogen – einen möglichst gleichen Schwierigkeitsgrad haben; der Abiturient soll im angegebenen Zeitrahmen die Möglichkeit für die erfolgreiche Vorbereitung und Ausführung der These haben.

Sprachliche Thesen für Deutsch

Im Laufe der Prüfung wird gemessen, zu welchem Maße und welcher Qualität der Abiturient zur mündlichen Transaktion und Interaktion fähig ist. Beachtet werden dabei sowohl die rezeptiven, als auch die produktiven (Verstehen und Sprechfertigkeit) Fertigkeiten. Der Prüfling soll zur selbstständigen Erörterung seiner These fähig sein und auch am Gespräch aktiv teilnehmen.

Jede These besteht aus einem Basistext von 250-300 Wörtern und aus zum Text gehörenden Aufgaben (sprachliche Transformation, lexikalische, stilistische Aufgaben usw.). 25% der Thesen sollen Texte in Zusammenhang mit Sprache, Brauchtum, Tradition, Kultur und Minderheitenpolitik usw. der Ungarndeutschen beinhalten.

Literarische Thesen

Die Thesen knüpfen sich an die Themen und Werke/Auszüge aus Werken der allgemeinen Anforderungen im Fach „Deutsche Sprache und Literatur“, oder an ein frei gewähltes Werk. Der Abiturient führt seine These selbstständig aus. Zu jeder These gehört eine Aufgabe, die Aufgaben können jeden Prüfungstag geändert werden. Mindestens zwei Thesen sollen Aufgaben in Zusammenhang mit der ungarndeutschen Literatur enthalten.

Bewertung der mündlichen Prüfung

Maximaler Punktwert der mündlichen Prüfung sind 50 Punkte. Für den Inhalt der literarischen These können 25 Punkte, für den Inhalt der sprachlichen These 10 Punkte, für die sprachliche Qualität beider Thesen zusammen 15 Punkte vergeben werden.

Die Bewertung der Prüfungsleistung erfolgt anhand folgender Kriterien und Punkte. Innerhalb der Punktgrenzen entscheidet das Maß der Entsprechung der Kriterien.

Inhaltliche Qualität – in Literatur insgesamt 25 Punkte, in Sprache 10 Punkte anhand folgender Kriterien:

- Literarische, sprachliche, kulturelle Kenntnisse
- Sachwissen
- Textkenntnis, Textverstehen
- Kompetenz zur Aufgabenlösung
- Gedankenreichtum
- Selbstständige Meinung
- Komplexität der Erörterung

Sprachliche Qualität – für die beiden Thesen zusammen insgesamt 15 Punkte anhand folgender Kriterien:

- Systematisierung, Hervorhebung wichtiger Informationen
- Logischer Gedankengang
- klare, gegliederte Text- und Satzstruktur
- Entsprechender Wortschatz, Wortgebrauch
- Verständliche Vortragsweise

Gesamtpunktzahl der mündlichen Prüfung

Inhaltliche Qualität – Literatur	25 Punkte
Inhaltliche Qualität – deutsche Sprache	10 Punkte
Sprachliche Qualität der Erörterung	15 Punkte